

VISIETEKST WERK

VROUWENDAG 2016

Werk, en meer precies betaald werk, vervult een centrale rol in onze samenleving. Wie werkt, verdient een inkomen, bouwt rechten op in de sociale zekerheid en 'telt mee'. Voor de meesten van ons komt 'werk' neer op loonarbeid, waarbij werknemers in sterke mate afhankelijk zijn van werkgevers. Decennia van syndicale strijd en sociaal overleg versterkten weliswaar de positie van de werknemers, met verworvenheden als de 38-urenweek, betaald verlof, werkloosheidsvergoedingen en – door de inbreng van de vrouwenbeweging – verlofstelsels voor onder meer jonge ouders. Maar gezien de ongelijke machtsverhouding tussen werkgevers en werknemers kunnen die verworvenheden ook terug op de helling gezet worden. Dat is wat vandaag gebeurt: er wordt gesnoeid in uitkeringen, gemorrelt aan de 38-urenweek, werkgevers kunnen meer overuren vragen aan hun personeel... Deze evolutie baart de feministische beweging grote zorgen. De maatregelen verzwakken immers de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt – een positie die al fragieler is dan die van mannen. Bovendien wordt het alsmaar moeilijker om feministische visies op werk in te brengen, te pleiten voor meer gelijkheid en voor meer evenwicht tussen werk en privé.

Vrouwen hebben gemiddeld nog steeds een andere werkbelasting dan mannen, omdat ze het overgrote deel van de onbetaalde zorgarbeid opnemen. Ze werken in totaal meer uren dan mannen, terwijl hun inkomen lager ligt. Tijd voor onbetaalde zorg gaat immers ten koste van tijd voor betaald werk: vrouwen werken meer deeltijds (44,3% in België in 2015), maken meer gebruik van verlofstelsels (als ze er al toegang tot hebben), onderbreken hun loopbaan vaker en hebben vaker dan mannen geen betaalde job. Het armoederisico dat daaruit volgt, dragen ze mee tot hun pensioen.

We mogen van het beleid verwachten dat het deze structurele ongelijkheden aanpakt, maar we zien het omgekeerde gebeuren. De recente sociaaleconomische beleidsmaatregelen wegen zwaar op groepen die al kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt – en daarbinnen zijn vrouwen in de meerderheid:

- De inkomensgarantie-uitkering voor wie onvrijwillig deeltijds werkt en een klein inkomen heeft, wordt sterk verminderd. De slachtoffers van deze maatregel zijn voor 79% vrouwen. Daarbij zijn bijvoorbeeld vrouwen die werken in de schoonmaaksector of in grootwarenhuizen: zij werken deeltijds maar moeten voltijds 'oproepbaar' zijn, zodat ze geen tweede deeltijdse baan kunnen aannemen. Deze jobs worden vaak uitgevoerd door laaggeschoolde en zwarte-, migranten- en vluchtelingenvrouwen. Vrouwen die doorgaans al moeilijker een (kwalitatieve) job vinden.
- Jongeren die nooit eerder werkten, kunnen een inschakelingspremie aanvragen. De voorwaarden zijn echter zo streng geworden dat een grote groep niet meer in aanmerking komt. 66% van de getroffen is vrouw, een kwart van hen draagt de zorg voor minstens één kind.
- De bovenstaande maatregelen gaan gepaard met een verschraving van de mogelijkheden voor tijdskrediet en met het optrekken van de pensioneringsleeftijd.

Ondanks protest van de vrouwenbeweging en de vakbonden, gaat de regering verder op de ingeslagen weg. Het 'wetsontwerp Peeters' bijvoorbeeld, zal het mogelijk maken om werknemers nu eens langere en dan weer kortere dagen te laten werken. Bovendien kunnen werkgevers, zonder tussenkomst of goedkeuring van de sociale partners, onderhandelen over extra werkuren met individuele werknemers, afhankelijk van de sector tot 360 uren per jaar. Wat met wie onvoldoende

'wendbaar' blijkt, bijvoorbeeld omwille van zorgtaken? Zullen zij sneller hun werk verliezen? Liefst 20% van de alleenstaande moeders is nu al noodgedwongen thuis bij gebrek aan (betaalbare) kinderopvang. Het risico is reëel dat betaald werk voor nog meer mensen quasi onmogelijk wordt. Bovendien maakt het wetsontwerp van Peeters interimcontracten van onbepaalde duur mogelijk. Deze toenemende flexibiliteit is vooral op maat van werkgevers.

De maatregelen zijn des te onbegrijpelijker omdat er genoeg indicatoren zijn dat veel vrouwen en mannen reeds aan hun limiet zitten. Uit een recent rapport van Securex blijkt dat er nooit eerder zoveel langdurig zieken waren in België: vorig jaar waren 370.400 werkenden langdurig thuis door ziekte. Dat is 64% meer dan tien jaar geleden. Het Riziv verklaart de stijging door een sterke toename van psychologische aandoeningen (waaronder burn-outs en depressies) en doordat oudere werknemers langer moeten werken. Vooral vrouwen zijn langdurig ziek en dat cijfer stijgt. 10% van de werkende vrouwen is volgens cijfers van de federale overheid ziek thuis, veelal met psychische klachten. Méér werkuren, langere werkweken en meer stress bij het combineren van arbeid en onbetaalde zorg, zullen daar zeker geen goed aan doen.

We kunnen niet om de vaststelling heen dat werk ongelijk is verdeeld: te veel mensen hebben geen toegang tot een job, te veel mensen hebben preciaire contracten en/of werken in jobs die weinig kwaliteit hebben en te veel mensen hebben moeite om betaald werk en hun privéleven te combineren. Heel wat mensen, en in het bijzonder vrouwen, zijn zo goed als uitgesloten van de arbeidsmarkt, door open en verdoken discriminatie. Vaak speelt daarin seksisme en/of racisme een rol. Sekse op zich is een discriminatiegrond waar veel vrouwen mee te maken hebben. In combinatie met sociale of etnisch-culturele afkomst, geloof en kledij leidt dat tot een specifieke uitsluiting van vrouwen. Vrouwen in een heel zwakke positie, omdat ze vluchteling of 'illegaal' zijn of geen sociale rechten hebben, worden extra uitgebuit in een parallel zwart circuit.

Wat we nodig hebben, is een andere organisatie van werk. De discriminaties op de arbeidsmarkt moeten effectief aangepakt en weggewerkt worden. We moeten stappen zetten naar een meer gelijke samenleving, en daarbij hoort de toegang tot werk, en tot kwaliteitsvol werk voor iedereen. Furia blijft ook bij haar pleidooi voor collectieve arbeidsduurvermindering met behoud van loon. Als iedereen een kortere werkweek heeft en bijkomende aanwervingen plaatsvinden, kunnen meer mensen aan het werk, dragen meer mensen bij aan de sociale zekerheid, liggen school- en werktijden dichter bij elkaar, is er meer tijd om te zorgen voor kinderen, afhankelijke ouderen, zieken en mensen met een handicap en is er minder ruimte voor discriminatie. Om verschillende discriminaties effectief aan te (kunnen) pakken pleit Furia daarbij aansluitend voor de invoering van praktijktesten op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld met behulp van *mystery calls*.

Daarnaast willen we een gesprek aangaan over de verschillende vormen van werk en de plaats ervan in de samenleving. Veel waardevol handen- en hartenwerk speelt zich af in de privésfeer, wordt grotendeels opgenomen door vrouwen en blijft overwegend onzichtbaar en ondergewaardeerd. Furia wil een samenleving waarin onbetaalde zorgarbeid en sociaal engagement effectief een plaats krijgen en worden ondersteund en gevaloriseerd. Furia wil dat doen in dialoog met (zelf)organisaties van vrouwen en andere vernieuwingsbewegingen zoals de pleitbezorgers van de *commons*, groepen die bezig zijn met transitie-economie, arbeidsduurverkorting, het basisinkomen enz.

Furia aanvaardt niet dat sociale verworvenheden in rook opgaan onder het mom “er is geen alternatief”. Elk beleid is het resultaat van politieke keuzes, gebaseerd op ideologische overwegingen. Het huidige neoliberale beleid wordt voorgesteld als neutraal, rationeel en noodzakelijk. Als de enige valabele optie. Dat is het niet. De organisatie van de samenleving kan en moet anders dan ons nu wordt voorgespiegeld. Furia gelooft rotsvast in een meer gelijke verdeling van werk, met meer ruimte en waardering voor onbetaald werk, en kwalitatieve, goed verloonde jobs voor iedereen.